

דרשה לליל שמחת תורה תש"ע בנושא:

כיצד מרקדים!?

מאת הרב דוד אברהם ספקטור

שבת שלום וחג שמח וברוכים הבאים לכל האורחים שבאו לשמוח עם הקהילה בשמחת תורה ובמיוחד **סניף גבעת-שרת של בני עקיבא.**

עוד מעט נתחיל עם ההקפות והריקודים. זה מחזיר אותי אחורה 36 שנה, לשמחת תורה של מלחמת יום הכיפורים. לרקוד או לא לרקוד? לשמוח או לא לשמוח? אצלנו בבית הכנסת בהולנד התפתח ויכוח בין המבוגרים לבין הצעירים. המבוגרים אמרו איך אפשר לרקוד כאשר יש אלפי חיילים הרוגים ופצועים ועדיין המלחמה לא נגמרה והצעירים לעומתם אמרו אדרבה דווקא עכשיו חובה לרקוד ולהראות לאויבנו שאנו לא נכנעים להם אלא עם ישראל חי! והתחילו לרקוד בכל רחבי בית הכנסת. אלו היו הריקודים הקשים ביותר שאי פעם רקדתי בשמחת תורה. מצד אחד הלב בוכה על חללי ישראל ומצד שני האש של עם ישראל חי! בוערת בלב ובכל ריקוד נוסף עם ספר התורה הרגשנו שאין כח בעולם שיכול לבטל את עם ישראל. נצח ישראל לא ישקר! ריקוד דומה לזה התרחש בשמחת תורה אחרי פרעות תרפ"ט והטבח בחברון. כאשר הרב קוק שמע את הבשורה הרעה הזאת התמוטט והתעלף. מה יהיה עכשיו בשמחת תורה? האם ישירו? האם ירקדו? התשובה נתן הרב קוק בעצמו כאשר בישיבתו בירושלים בשמחת תורה נכנס למעגל של ההקפה הראשונה ומתחיל לשיר בדביקות (דברים לב, מג) הִרְנִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דָם עֲבָדוּ יְקוֹם וְנָקָם יִשְׁיב לְצָרָיו וְכָפַר אֲדָמָתוֹ עִמּוֹ. וכולם מצטרפים למעגל כאשר דמעות יורדות מעיניהם ונבלעות בעוצמת השירים והריקודים. עם ישראל חי! אישית לא אשכח את שמחת תורה, בבנין הישן של הישיבה ברחוב הרב קוק כאשר במרכז המעגל רקד עם ספר תורה הרב צבי יהודה קוק. כאשר בקשו ממנו לקחת את הספר הגדול ואמרו לו שספר תורה הזה הוא כבד, סירב בתוקף ואמר ספר תורה זה לא דבר כבד והמשיך לרקוד איתו למרות שהיה כבר בגיל הגבורות. פתאום נכנסים להיכל הישיבה לאמצע הריקודים גוים אוהבי ישראל מהאי הגדול יפן, מכת המוקי. הם נגשים לרב צבי יהודה קוק ומברכים אותו בחג שמח. והוא מסמן לאחד הבחורים לתת ספר תורה לראש הכת מוקי ורוקד יחד איתו, כאשר אנחנו הבחורים רוקדים מסביב ושרים בדביקות ובהתלהבות הפיוט של יום כיפור: "וְיִאֲתָנוּ כָּל לְעִבְדֶּךָ וְיִגִּידוּ בְּאֵיִם צִדְקָתְךָ... וְיִצְהָלוּ אֵיִים בְּמִלְכֶךָ וְיִקְבְּלוּ עַל מַלְכוּתֶךָ עֲלֵיהֶם... וְיִשְׁמְעוּ רְחוּקִים וְיִבְאוּ וְיִתְּנוּ לְךָ פֶּתֶר מְלוּכָה. זֶה הִיא מַחְזָה מְרַהֵב שֶׁלֹא אֲשַׁכַּח לְעוֹלָם. אֲזִי הִבְנִיתִי לְעוֹמֵק אֶת הַפְּסוֹק מִשִּׁירַת הָאֲזִינוּ: הִרְנִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ וְכִפִּיר שְׁפִירַשׁ רִשִּׁי: הִרְנִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ - לְאוֹתוֹ הַזֶּמֶן יִשְׁבְּחוּ הָאוֹמוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל: רְאוּ מִה שִׁבַּחַה שֶׁל אוֹמֶה זֶה שֶׁדִּבְקוֹ בַּהֲקִבָּה בְּכָל הַתְּלָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם וְלֹא עֲזָבוּהוּ, יוֹדְעִים הֵיוּ בְּטוֹבוֹ וּבִשְׁבָחוֹ." על הפסוק בסוף פרשת ראה (טז, טו): שְׂבַעַת יָמִים תַּחֲגֹ' לַה' אֱ-לֹהֶיךָ, הַמְדַבֵּר עַל חַג סוּכּוֹת כּוֹתֵב הַנְּצִי"ב מוֹלוּזִין בַּעֲמֵק דָּבָר: "לִשְׁוֹן יַתְחַג', מִשְׁמַע שִׁמְחָה הַבָּאָה בְּרִיקוּדִים וּמַחֲלוֹת... וְלִי נִרְאָה שְׁאִין הַפִּירוּשׁ (שֶׁל יַתְחַג') קֶרֶב חֲגִיגָה אֲלֵא פִי חֲגִיגָה הֵינִי רִיקוּדִים." וְנִשְׁאַלְתָּ הַשְּׁאֵלָה מִה סִיבַת הַשִּׁמְחָה וְהַרִיקוּדִים בַּחַג סוּכּוֹת? וּמִשִּׁב הַנְּצִי"ב: "(ה)רִיקוּד הוּא לְאוֹת עַל הַנִּיצוּחַ (הַנִּצְחוֹן) כְּמוֹ לוֹלֵב שְׁמוּרָה עַל הַנִּיצוּחַ (הַנִּצְחוֹן)", כִּי שִׁמְסוּפָּר בַּמִּדְרָשׁ (וִיקְרָא רַבָּה, פ' אֲמֹר, פֶּרֶשׁה לֵב), "יִשְׂרָאֵל וְאוֹמוֹת הָעוֹלָם בָּאִים וּמִקְטָרְגִים לִפְנֵי הַקִּבְ"ה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאֵין אֲנוּ יוֹדְעִים מִי נִיצַח אֲלֵא בְּמֵה שִׁיִּשְׂרָאֵל יוֹצֵאִים מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלוֹלְבֵיהֶן וְאַתְרוּגֵיהֶן בִּידָן אֲנוּ יוֹדְעִין שִׁיִּשְׂרָאֵל הֵם הַמִּנְצָחִים." כְּמוֹ שֶׁהַלּוֹלֵב הוּא אוֹת וְסִימָן לְנִיצְחוֹן הָרוּחָנִי שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל עַל אוֹמוֹת הָעוֹלָם, כִּךְ לִפִּי הַנְּצִי"ב "הַרִיקוּד הוּא לְאוֹת עַל הַנִּיצוּחַ (הַנִּצְחוֹן)". כִּךְ בְּדִיקוֹ הַרְגִשְׁנוּ בְּרִיקוּד בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה שֶׁל מִלְחַמַת יוֹם הַכִּיפּוּרִים וְכִךְ הַרְגִישׁוּ בְּרִיקוּד שֶׁל הַרְבֵּה קוֹק בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה אַחֲרֵי הַטֵּבַח בַּחֲבֵרוֹן וְגַם הַיּוֹם אַע"פ שֶׁפָּרַס וְהִמָּן וְאֵלוֹ שִׁידֵיהֶם מִלֵּאִים חֲמֵס מֵאֵיִמִּים עֲלֵינוּ, אֲנוּ רֹקְדִים בִּיחָד וּשְׂמֵחִים וּבְטוֹחִים בִּישׁוּעַת ה'.

הַמִּשְׁךְ הַפְּסוֹק הוּא: שְׂבַעַת יָמִים תַּחֲגֹ' לַה' אֱ-לֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה'. וְלִמָּה לַחוּג וְלִרְקוּד בְּמִיּוּחַד בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה', בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. מִסְבִּיר הַנְּצִי"ב: "וְשֵׁם תִּהְיֶה שִׁמְחָה כְּלִלִית מְכַל יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁמְחוּ עַל הַנִּיצוּחַ (הַנִּצְחוֹן) בְּקִיּוֹם הָאוֹמָה וְהַלִּיכּוּתָהּ בְּקוֹדֶשׁ. וְזֶה יִבּוֹא לְרִיקוּדִים גַּם כֵּן." וְהַיּוֹם שְׁאִין לָנוּ מָקוֹם מְרַכְזִי לְכָל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֲנוּ רֹקְדִים יַחַד בְּמִקְדָּשׁ מַעֲט, בְּבֵית הַכִּנְסֶת, הַמִּתְפַּלְלִים הַקְּבוּעִים עִם יְהוּדִים רַבִּים שְׁבָאִים מִקְרֹב וּמִרְחוֹק. בְּמַעְגַל הַרִיקוּדִים יֵשׁ מָקוֹם לְכָל יְהוּדִי בָּאֲשֶׁר הוּא. וְרֹקְדִים עִם כָּל סִפְרֵי תּוֹרָה גַּם הַמְּהוּדָרִים וְגַם הַכְּשֵׁרִים וְגַם אֵלוֹ שְׁצָרִיכִים עוֹד תִּיקוֹן.

סִיפֵר הַרְבֵּה יוֹסֵף דָּב סוֹלוֹבִיצִיק (הַרְרִי קֶדֶם ח"א, ס' קֶנֶג) עַל סִבּוֹ, ר' חִיִּים שֶׁהָיוּ מְכַבְּדִים אוֹתוֹ בְּבִרְיִסָּק בַּהֲקִפָּה הָרִאשׁוֹנָה וְכִמְהָ פְעָמִים קָרָה שֶׁהָקִיף אֶת כָּל שְׁבַעֲהָ הַקְּפוֹת עִם אוֹתוֹ סִפֵּר תּוֹרָה, שְׁזֶה מֵאֲמָץ אֲרוֹךְ, בְּפֶרֶט בְּגִילּוֹ. הַסִּיבָה לִכְךָ הִיְתָה שֶׁהַבְּעִלִּי בָתִּים בְּבִרְיִסָּק הַתִּבְיִישׁוֹ לִבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ שִׁימְסוֹר לָהֶם הַסִּפֵּר תּוֹרָה, וְחִשְׁבּוּ שֶׁהוּא בְּטַח רוֹצֵה עוֹד וְעוֹד לַחֲזוֹק בְּסִפֵּר. אוֹמֵר הַרְבֵּה סוֹלוֹבִיצִיק שְׁזוֹ לֹא הִיְתָה הַסִּיבָה אֲלֵא הַסִּיבָה

אמיתית היתה שר' חיים סבר שאסור למסור בעצמו את הספר תורה לאחר כדי שיקיף בו, אלא אם-כן השני יבקש ממנו את ספר התורה. ר' חיים למד את זה ממסכת ברכות (נה.): אמר רב יהודה: שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם: מי שנותנים לו ספר תורה לקראות ואינו קורא, דכתיב 'כי הוא חייך ואורך ימיו'. ור' חיים מבריסק סבר שהוא הדין כשמקיף בספר תורה או אווז בספר ומניחו מידו (מעצמו בלי שהשני ביקש). ברוך השם לנו יש גבאים שלא מתביישים וכל אחד זוכה להחזיק את ספר התורה להקפה שלמה או לחצי הקפה בלי להתעייף ולא שבע הקפות רצופות כמו שקרה אצל ר' חיים ז"ל. עוד מספר הרב סולוביצק (שם הררי קדם) על סבו ר' חיים מבריסק שהקפיד לא לומר בשמחת תורה הפיוט "אין אדיר כה", ואין ברוך כבן עמרם."

ר' חיים חשש שבאמירת פיוט הזה שמשבח את הקב"ה, משה וכנסת ישראל, הוא משתף שם שמים ודבר אחר (כמו משה או כנסת ישראל) יחד בשבח אחד וזה אסור, כאילו הם שווים. מקורו של ר' חיים נמצא במשנה במסכת סוכה (מה.): "ואותו היום (בהושענא רבא) מקיפין את המזבח שבע פעמים. בשעת פטירתן (כשעוזבים את המזבח) מה הן אומרים: 'יופי לך מזבח, יופי לך מזבח'. רבי אלעזר אומר: ליה (להקב"ה) ולך מזבח (משבחים), ליה ולך מזבח (ומפרש רש"י: "שאתה מזבח חביב לפניו לכפר עלינו"). ועל המשנה הזאת שואלת הגמרא (סוכה מה.): "והא קא משתתף שם שמים (ליה) ודבר אחר (למזבח), ותניא: כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם, שנאמר (שמות כב, יט) [וְזָכַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם] בְּלִתִּי לֹה' לְבָדוֹ." ולכן ר' חיים לא היה שר בשמחת תורה הפיוט אין אדיר שמשבח בשבח אחד את הקב"ה ודבר אחר, משה או כנסת ישראל.

אבל נראה שנכדו הרב יוסף דב סולוביצק עצמו מתיר לשיר הפיוט אין אדיר, כיון שבפיוט הזה אינו משתף שם שמים ודבר אחר (כמו משה או כנסת ישראל) בשבח אחד, אלא **אין אדיר כה**, זה שבח על ה' ואין ברוך כבן עמרם זה שבח **אחר** על משה ולכן אין זה נחשב משתף שם שמים ודבר אחר בשבח אחד ומותר לדעתו לשיר את הפיוט הזה. וכן אנו נוהגים לשיר בשמחה רבה את הפיוט הזה כאן ע"י הנוער החביב.

בכל אופן מיישב הרב סולוביצק גם דעתו של סבו ר' חיים מבריסק האוסר. הוא מחלק כמו "שני דינים" בין השיר על המזבח לבין הפיוט. בשיר למזבח בהושענא רבא מתרצת הגמרא: "הכי קאמר (כך היו שרים): ליה אנחנו **מודים** ולך אנו **משבחים**, ליה אנחנו **מודים**, ולך אנו **מקלסין**." זאת אומרת אין זה שבח אחד אלא להקב"ה מודים ולמזבח משבחים או מקלסין ולכן מותר, אבל לפי ר' חיים בפיוט של שמחת תורה אין הבדל בין השבח להקב"ה לבין השבח למשה ולכנסת ישראל ולכן משתף שניהם בשבח אחד וזה אסור. במחילת מכבוד תורתו נראה לעניות דעתי שאם נדייק במילים של הפיוט הזה, יש גם בו הבדל בין השבח להקב"ה לשבח למשה: אין **אדיר כה** ואין **ברוך כבן עמרם** ולכן לכאורה לכל הדעות מותר לשיר אותו.

נסכם הלכה למעשה את עבודת היום כפי שכותב במשנה ברורה (תרסט, ס"ק יא): "יש להתאמץ בזה לרקד ולזמר לכבוד התורה כמו שכתוב גבי דוד המלך הע"ה [שהיה] מפזז ומכרכר **בכל עוז** לפני ד'... וגם על הגר"א ז"ל כתבו שהיה מרקד לפני הס"ת בכל כחו." הוסיף על זה הרב סולוביצק (נפש הרב רכא): "מספרים על הגאון מווילנא, כי היה שמח שמחה גדולה בליל שמחת תורה. בשעת ההקפות היה רוקד, מוחה כף, שר ומזמר, צוהל מתוך התפעלות והתלהבות. ברם... בסיום ההקפות היה חוזר למצבו הרגיל והשאנן." נזכה גם אנחנו הערב ומחר לשמוח יחד עם כל ישראל בה', בתורתו ובישראל עמו!